МУҲАММАД РИЗО ЭРНИЁЗБЕК ЎҒЛИ

ОГАҲИЙ

АСАРЛАР

3

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХОРАЗМ ВИЛОЯТИ
ҲОКИМЛИГИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

АБУ РАЙҲОН БЕРУНИЙ НОМИДАГИ ШАРҚШУНОСЛИК
ИНСТИТУТИ

ХОРАЗМ МАЪМУН АКАДЕМИЯСИ
УРГАНЧ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

МУҲАММАД РИЗО ЭРНИЁЗБЕК ЎҒЛИ
ОГАҲИЙ

АСАРЛАР

3-ЖИЛД

ЗУБДАТУ-Т-ТАВОРИХ

(Тарихлар сараси)

"SHARQ" НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ – 2019

УЎК 821.512.133
КБК 84(5Ў)6
О – 21

Атоқли ўзбек адиби: шоир, таржимон ва муаррих Муҳаммад Ризо Эрниёзбек ўғли Огаҳий таваллудининг 210 йиллигига бағишланади.

Ушбу лойиҳа Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 20 мартдаги "Муҳаммад Ризо Эрниёзбек ўғли Огаҳий таваллудининг 210 йиллигини нишонлаш ҳамда Хива шаҳрида Огаҳий ижод мактабини ташкил этиш тўғрисида"ги қарорига мувофиқ амалга оширилмоқда.

Нашрга тайёрловчи:
Нурбой ЖАББОРОВ,
филология фанлари доктори, профессор

Таҳрир ҳайъати:

Ф.Ў.Эрманов (таҳрир ҳайъати раиси), С.К.Салаев, Б.А.Абдуҳалимов, Б.И.Абдуллаев, С.Саййид, И.И.Абдуллаев, Н.М.Маҳмудов, Ш.С.Сирожиддинов, А.А.Аҳмедов (нашриёт бош муҳаррири), Ҳ.Абдуллаев, С.Рўзимбоев, З.Дўсимов, Н.А.Жабборов, Г.Холлиева, Н.Т.Полвонов, М.С.Абдуллаев, Д.Қ.Ғоипов, Р.Ҳасанов, А.Д.Ўрозбоев (лойиҳа мувофиқлаштирувчи ижрочиси)

Масъул муҳаррир:
Абдулла Ўрозбоев, *филология фанлари доктори*

Тақризчилар: **Рашид Зоҳид,** *филология фанлари доктори*
Ҳилола Назирова, *катта илмий ходим*

Нашр учун масъул: **Рўзимбой Ҳасан**

"Зубдату-т-таворих" – Муҳаммад Ризо Эрниёзбек ўғли Огаҳий бадиий-тарихий насрининг "Фирдавсу-л-иқбол" ва "Риёзу-д-давла"дан кейинги учинчи китоби. Асарда Хива хонларидан бўлган Раҳимқулихон даври (1843–1846) воқеалари бетакрор бадиий шаклда тасвирланган. Огаҳийнинг ушбу мемуар-қиссаси асосан сажъли насрда битилган бўлса ҳам, унда қасида, маснавий, ғазал, рубоий, қитъа, таърих ва фард сингари мумтоз шеърий жанрлар намуналари ҳам учрайди. Бу жанрлар асар тилининг бадиияти ва тасвирнинг жозибадорлигини оширишга хизмат қилган.

ISBN 978-9943-5991-5-4
© Ҳусайн Воиз Кошифий.
© "Sharq" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси Бош таҳририяти, 2019 й.

ЎЗБЕК БАДИИЙ-ТАРИХИЙ НАСРИНИНГ САРА НАМУНАСИ

Муҳаммад Ризо Эрниёзбек ўғли Огаҳий "Таъвизу-л-ошиқин" ("Ошиқлар тумори") назмий девони билан мумтоз шеъриятда ҳазрат Навоийнинг муносиб издоши эканини, ўз таъбири билан айтганда, "фасоҳат ва балоғат бобида нодир ва сўз риштасиға маоний жавоҳирин назм этарга қодир" эканини исботлади. Унсурулмаъолий Кайковус, Саъдий Шерозий, Абдураҳмон Жомий, Низомий Ганжавий, Ҳусайн Воиз Кошифий, Зайниддин Восифий сингари буюк мутафаккирларнинг форс-тожик тилида ижод этилган йигирмадан ортиқ нодир асарлари таржимаси орқали она тилимизнинг ифода имконияти нечоғлик бой эканини амалда намоён этди. Бу улуғ мутафаккир номи наинки мумтоз шоир ва маҳоратли мутаржим, шунинг баробарида, XIX аср Хоразм кечмишига доир нодир манбалар ҳисобланмиш мемуар-қиссалар – бадиий-тарихий асарлар муаллифи сифатида ҳам маълум ва машҳурдир.

Огаҳий XIX асрда ҳукмфармолик қилган хоразмшоҳлар салтанати даври воқеаларига бағишланган беш мемуар қисса ёзди. Оллоҳқулихон ҳукмфармолиги даври (1825–1843) тўғрисидаги "Риёзу-д-давла", Раҳимқулихон салтанати воқъалари (1843–1846) тасвирланган "Зубдату-т-таворих", Муҳаммад Аминхон (1846–1854), Саййид Абдуллоҳхон (1854) ва Қутлуғмуродхон (1855) ҳукмронлик йилларидаги мураккаб ва зиддиятли ҳодисалар ҳақидаги "Жомеъу-л-воқеоти султоний", Саййид Муҳаммадхон замонига (1856–1865) доир "Гулшани давлат" ҳамда Муҳаммад Раҳимхони

Адабий-бадиий нашр

МУҲАММАД РИЗО ЭРНИЁЗБЕК ЎҒЛИ ОГАҲИЙ

АСАРЛАР

3-ЖИЛД

ЗУБДАТУ-Т-ТАВОРИХ
(Тарихлар сараси)

«Sharq» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
Бош таҳририяти
Тошкент – 2019

Муҳаррир *Вафо Файзуллоҳ*
Бадиий муҳаррир *Баҳром Бобожонов*
Техник муҳаррир *Ойгул Фозилова*
Саҳифаловчи *Мастура Атхамова*
Мусаҳҳиҳлар: *Маъмура Зиямуҳамедова, Шарофат Хуррамова*

Нашр лицензияси AI № 201, 28.08.2011 йил.

Теришга берилди 16.09.2019. Босишга рухсат этилди 10.12.2019. Бичими 84x108 $^{1}/_{32}$. Офсет босма. Шартли босма табоғи 17,25. Нашриёт-ҳисоб табоғи 16,0. Адади 1000 нусха. Буюртма № 753.

«Sharq» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси босмахонаси,
100000, Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.